

ISSN 2411-4758 (Print) 2518-1602 (Online)

Native word in ethnocultural dimension, Drohobych, Posvit, 2018, pp. 141-150.

DOI: <https://doi.org/10.24919/2411-4758.2018.140887>

УДК 811.21/22:373.611

ІНДОЄВРОПЕЙСЬКА ЕТИМОЛОГІЯ НАЗВ ОБРЯДОВИХ ВЕЛИКОДНІХ ЯЄЦЬ У СВІТЛІ ЕТНОЛІНГВІСТИКИ І СИСТЕМНОГО АНАЛІЗУ

Йосип ОСЕЦЬКИЙ,

доктор філософії в галузі права, дійсний член Центру дослідження історії Поділля при Кам'янець-Подільському національному університеті Інституту історії Академії наук України (Хмельницький, Україна), e-mail: osecis@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-4917-8007>

Research ID: F-1096-2018 <http://www.researcherid.com/rid/F-1097-2018>

Статтю подано до редколегії / The article is submitted to the editorial board
20.08.2018

Статтю опубліковано / The article is published 15.11.2018

У статті доводиться ефективність застосування етнолінгвістичного підходу, методологічних засад порівняльно-історичного мовознавства, теорії систем і методу системного аналізу для моделювання і об'єктивного пізнання змісту систем творення праукраїнськими спільнотами Буковини та Поділля індоевропейською мовою назв великодніх обрядових яєць «писанка», «крашанка» і «галунка».

Ключові слова: етнолінгвістичний підхід; системи словотвору; метод системного аналізу; індоевропейська мова; «писанка»; «крашанка»; «галунка».

INDO-EUROPEAN ETHYMOLOGY OF THE TITLE OF OBJECTIVE BREAST YEARS IN THE LIGHT OF ETHNOLINGUISTICS AND SYSTEMAL ANALYSIS

Yosyp OSETSKY,

Ph. D. in Law, full member of the Center for Research of the History of Podillia at the Kamianets-Podilskyi National University of the Institute of History of the Academy of Sciences of Ukraine (Khmelnyskyi, Ukraine)

The article covers the problems of expanding the scientific instruments of linguistics on the basis of the conceptual foundations of comparative historical linguistics on the systematic creation of words from the vital needs of the individual in the specific

conditions of the places of residence and human activity. The possibilities of modeling of words' creation systems, the origin of which has no convincing interpretation, are substantiated. The author's method of developing the structure of these systems in the form of logical triangles or the equations "Personality x Nature and / or Activity x Language" and their synergistic filling with information from palaeopsychology, ancient history of Ukraine, ethno linguistics is offered. At the same time, the content of the element "Language" should disclose the linguistic features of the word being studied, the hypothesis concerning the language of its creation and the factors of its inheritance by the people of Ukraine.

The scientific novelty is the application of this technique to reveal the origin of the names of Easter eggs "Pysanka", "Krashanka", "Halunka". Thanks to the system analysis, the signs of the creation of these appeals in the Neolithic and Trypillian civilizations were revealed from the spiritual needs of the proto-Ukrainian ethnos after its transition from the consumption of natural resources to productive labor on the cultivation of land and breeding of cattle. The association of the name "Krashanka" with the Indo-European lexical composite "kriyā x asān x aṇḍa x ka" in the sense of "sacrificial, painted blood of the egg-sun" is proved with the spiritual needs and occupations of the ancient livestock of the Carpathian region of the Chernivtsi region. At the same time, the word-formation of the exclusively Ukrainian-language name "Halunka" correlates with Indo-European words "halā x unna x ka" in the meaning of "earth, water x wet egg-sun" and using prehistoric farmers in the Easter rites in the territories of Bessarabia and Podillia. The information obtained is useful in studies on comparative historical linguistics and ancient history of Ukraine.

Keywords: *the ethnolinguistic approach; the system of word formation; the method of system analysis; the Indo-European language; "Pysanka"; "Krashanka"; "Halunka".*

Постановка проблеми. Науковий пошук у вітчизняному мовознавстві значно актуалізувався після виходу України на шлях незалежного розвитку, коли молода держава зіткнулася з потребами вирішення проблем забезпечення прав українського етносу на вільне послугування у власній країні рідною мовою, виконання нею функції державної мови, дотримання мовних прав громадян тощо. Особливо гостро необхідність наукового розроблення проблем щодо нерозривної пов'язаності народу і його мови постала в останні роки, коли правонаступниця колишньої царської і радянської метрополій – Росія у намаганнях повернути українську націю в колоніальне ярмо й схилити її до відмови від своєї самобутності здійснює криваву збройну агресію проти України.

Однак, незважаючи на ці загрози, наукова практика усе ще нерідко має вузькогалузеве спрямування, оскільки стосується, переважно, суто мовних явищ, уникаючи розроблення важливих проблем походження і функціонування мови в системній єдності з соціальними, економічними, духовними і державотворчими потребами її народу-творця. По-

при безперечні досягнення мовознавства у галузях історії та етимології української мови, усе ж її історичне насамперед дописемне минуле та походження великого масиву української лексики є нез'ясованим. Так, залишаються нерозкритими проблеми щодо мови трипільців, а зусилля з виявлення її шарів зосереджуються на мовах кельтів, греків, критян, іранців чи інших древніх народів, тобто поза системними особистісними й соціальними потребами населення Праукраїни.

Відсутність доведеної об'єктивної інформації негативно позначається і на роботах з лексикографії. Так, в «Етимологічному словнику української мови» походження значної кількості слів тлумачиться впливом іншомовних чинників, нез'ясованістю походження, а частина лексики зовсім відсутня. Зокрема, сюди не внесені новели щодо етимології поширених україномовних назв обрядових Великодніх яєць – «писанка», «крашанка» і «галунка». Такий стан може формувати хибне враження, що, нібито, українці не є нащадками автохтонного населення наших теренів і не могли самостійно створити власну мову.

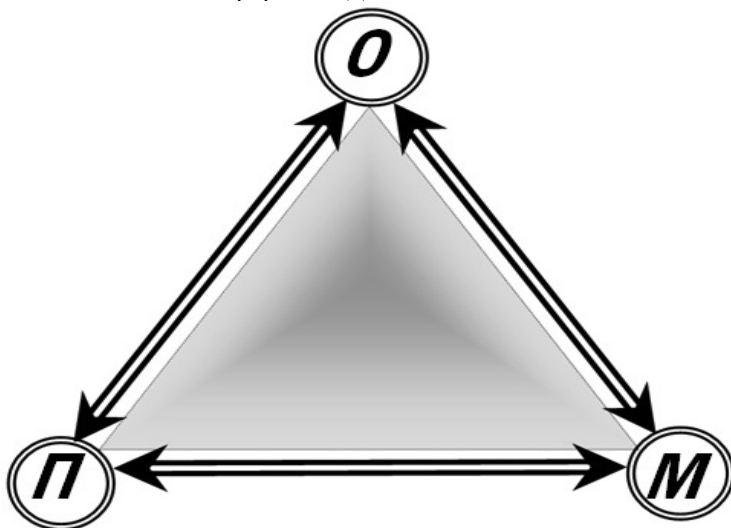
Аналіз свідчить, що до факторів продовження інерційного руху в дослідженнях з історії й етимології української мови, в цілому характерного для минулих часів перебування України у статусі колонії, слід віднести відставання мовознавців з оновленням наукового методичного інструментарію і намагання досягнути системні явища шляхом порівнювання схожих за значенням і фонетичною будовою слів різних мов. Однак ще у середині ХХ ст. акад. Л. Булаховський відверто писав, що порівняльний метод, навіть при спробах його удосконалення, дає лише приблизні докази [3, 13].

Отже, на часі є пошук ефективних наукових методик, впровадження яких давало би змогу здійснювати дослідження з історії та етимології української мови у єдності з соціальним та економічним поступом нашого народу, у тому числі в дописемні епохи. У цьому сенсі залишаються актуальними доводи О.О. Потєбні та його послідовників про те, що наріжним завданням дослідників історії мови є вивчення систем, якими слово єднало людей з природою [14] та щодо неможливості розкриття функціонування системи мови при відсутності знань про суспільні потреби її творення [15, 263-264].

Звідси, **метою роботи** є доведення ефективності етнолінгвістичного підходу, методології порівняльно-історичного мовознавства, теорії систем і методу системного аналізу на прикладі теоретичного моделювання і дослідження систем творення етносом Праукраїни індоевропейською мовою назв великодніх обрядових яєць «писанка», «крашанка» і «галунка».

Виклад основного матеріалу. Визначені в ученні О. Потебні системи словотвору в світлі сучасної теорії систем і методу системного аналізу слід віднести до антропогенних соціально-природних систем, у структуру яких входить три підсистеми – «*Особистість*» х «*Природа*» х «*Мова*» [11; 12]. Системоутворюючі зв'язки між цими елементами мають властивості множини. Це значить, що відсутність хоча б одного з них зумовить нульовий або помилковий результат наукового пошуку. Схематично модель цієї триєдиної словотвірної системи та зв'язки між її елементами-підсистемами показано у вигляді трикутника (мал. 1) або логічного трискладового рівняння:

«*Особистість*» х «*Природа* + *Діяльність*» х «*Мова*» **СЛОВО**

Мал. 1. Теоретична модель словотвірних систем (за О.О. Потебнею) зі структурними підсистемами – «*О - Особистість*», «*П - Природа*», «*М - Мова*»

У сенсі завдань роботи, важливо, насамперед, розкрити зміст підсистеми «*О - Особистість*», оскільки, за О. Потебнею, творення слів визначали не глибокі роздуми, а «*нужди*» особистості – її життєво важливі потреби у безпеці, воді та їжі [14]. За даними палеопсихології, для *особистості* давньої людини було властиве переважало безпосереднє сприйняття світу органами відчуття, зору і слуху; конкретне мислення і запам'ятовування навколишньої дійсності як «*образів-картинок*»; постійне удосконалення розумових процесів та їх пріоритетне спрямування на задоволення життєво важливих потреб [18].

За історичною, археологічною і палеоекономічною інформацією, терени Праукраїни людина обживала ще понад 1 млн років тому. Однак на поч. VI тис. до н. е. через кліматичні зміни і споживацьку діяльність людських спільнот у Праукраїні виснажилися природні ресурси їжі, наставала голодна криза, яку було подолано тільки завдяки життєвому суспільному досвіду та революційному переходу до занять тваринництвом і землеробством. Такі кардинальні зміни як спеціалізація на обробітку землі чи одомашненні й розведенні великої і дрібної м'ясної та молочної худоби, а дещо пізніше – і коней, формували у Праукраїні первісну єдину систему різноманіття у господарюванні тодішніх спільнот.

Нові економічні обставини постійно стимулювали процеси мислення та мови, що сприяло фіксації, збереження і передачі нових знань, умінь і досвіду [15, 267-268]. Створювалися нові лексеми або вже існуючі засоби мови ставали основою творення композитних, складних «слів-речень» для іменування «образів-картинок» нової соціальної й господарської дійсності. Так упродовж VI-III тис. до н. е. на теренах Східної Європи від Дунаю до Дону формувалася не лише господарська, але й мовна спільнота. І якраз мова стала тим системним чинником, що єднав це населення у доісторичну, протоукраїнську народність, ідентифікуючи цю людність з-поміж мешканців суміжних земель.

Проте ці спільноти, а найбільше – землероби, усе ще залишалися в своєму господарюванні надто залежними від природи. Це призвело до утвердження вірувань про божественність походження сонячного тепла й атмосферних опадів та можливість задобрювати ці сили. Тому одним із основних стало свято величання відродженого весняного Сонця після того, як день ставав довшим за ніч – «Великий день». На цьому святі символом сонця було обране схоже округлістю з небесним світилом прикрашене яйце – природний дар їжі, якого знаходили у пташиних гніздах після приходу тепла [6, 69-70].

У вітчизняній лексикографії значення термінів «*писанка*» і «*крашанка*» тлумачаться практично однаково. Так, Б. Грінченко писав, що *писанка* – це «... пасхальное яйцо, *расписанное* разноцветными узорами» [5, 152], *крашанка* – це «... *окрашенное* пасхальное яйцо...» або «... *яйцо вообще...*» [4, 301], а *галунка* = *крашанка* [4, 268]. Нині апелятив *писанка* – це орнаментоване великоднє куряче чи *декоративне* (дерев'яне) яйце [17].

В академічному Словнику української мови лексеми *галунка* і *крашанка* подаються за їх ритуальною функцією і як синоніми: *крашанка* – пофарбоване куряче яйце, призначене для великодніх свят, а *галунка* – див. **ф** [1; 2].

У словниках синонімів лексема «галунка» відсутня, а *писанка* і *крашанка* тлумачаться як синоніми: *писанка* – яйце, (якщо лише однією фарбою – *крашанка*); *крашанка* – *писанка*; яйце; *писанка* (розмальоване куряче, а також декоративне яйце); *крашанка* (пофарбоване) [7; 16; 17]. В «Етимологічному словнику української мови» лексема *писанка* згадується, але виключно для ілюстрування поширеності словотвору з мовним коренем «-пис-» [10, 375-376].

Значно ширше розглядає ці поняття етнолінгвіст проф. В. Жайворонк. Він доводить, що *писанка* – це розписане різноманітним орнаментом великоднє куряче або декоративне, звичайно дерев'яне, яйце, яке набувало властивостей оберегу, а звичай розписування великодніх яєць походить із дохристиянських часів [6, 450-451]. При цьому *крашанка* і *галунка* є синонімами, що іменують великодні курячі варені яйця. Їх спочатку фарбували кров'ю або у колір крові, а згодом – природними барвниками та наділяли охоронними властивостями [6, 313-314]. Ці висновки дають підстави вважати спірними твердження про начебто іудейське походження звичаю прикрашання великодніх яєць [8]. Попри цінність такого підходу, усе ж, на нашу думку, прислівник *спочатку* додав цьому тлумаченню невизначеності, оскільки може стосуватися або історично більш раннього періоду, або звичаю, коли яйця, фарбовані кров'ю чи у колір крові, далі перефарбовували рослинними барвниками.

У сенсі цієї роботи є суттєвими спостереження С. Карачка про те, що великодні яйця фарбували кров'ю і називали *крашанками* у північно-західній частині Чернівецької області, де переважає заняття тваринництвом. На противагу цьому звичаю, на півдні області, ближче до Бессарабії, великодні яйця фарбують рослинними барвниками і називають *галунками* [8]. Аналогічна традиція існує на Придністер'ї Тернопільської, Хмельницької та Вінницької областей, де фарбоване в один колір великоднє яйце теж називають *галункою*.

Виходячи із зібраних системних знань з давньої історії, психології та мови, автор застосував етнолінгвістичний підхід і метод системного аналізу для теоретичного моделювання і дослідження систем словотвору в індоєвропейську мовну пору назв великодніх яєць «*писанка*», «*крашанка*» і «*галунка*».

Дослідження морфологічної і фонетичної структури цих лексем як підсистем «*Мова*» показало наявність у кожній з них ідентичного індоєвропейського елемента «-ка»: **ka** (*ка*) – *сонце, радість* [9,144]. Крім цього, у словах «*писанка*» і «*крашанка*» є ідентичний елемент «-ан-», що може бути реліктом індоєвропейського іменника **an̥da** (*аньдя*) – *яйце* [9, 25].

Водночас зафіксовані і відмінності. Так, у композиті «писанка» є ознаки індоевропейських лексем **piç** (*пиш*) або **peça** (*пеша*) – *прикраса, орнамент* [9, 394]. Цей елемент міг використовуватися для інформування про зовнішній вигляд писанок і спосіб їх прикрашання – орнаментування, надаючи слову-реченню «*пеша х аньдя х ка*» значення «*орнаментоване яйце-сонце*».

У той же час, у композиті «крашанка» містяться релікти слів **kri-yā** (*крійаа* – обряд жертвоприношення) [9,177] та **asán** (*асан* – кров [9, 84]. Таке поєднання в одне смислове ціле слів *крійаа х асан х аньдя х ка* утворювало лексичне значення «*жертвоне, фарбоване кров'ю яйце-сонце*».

Додатковим доказом об'єктивності цього висновку слугує традиція використання назви *крашанка* у північно-західній частині Буковини, де віддавна переважало заняття з розведення великої і дрібної домашньої худоби. До речі, за авторським аналізом, хоронім *Буковина* теж містить індоевропейські лексеми: **bhū** (*бзуу* – земля, країна) [9, 483], **gava** (*гав* – бик) чи **gavi** (*гаві* – корова) [9, 191], **iná** (*іна* – сильний, міцний у значенні багатий) [9, 108]. Цим індоевропейське «*бзуу х гаві х іна*» ідентифікувало праукраїнців південно-східної частини Карпат як мешканців «*землі, худобою багатих*». Отже, якраз доісторичним скотарям-тваринникам було духовно важливим святкувати Великдень з використанням саме *крашанок* – яєць, фарбованих кров'ю худобини, принесеної у жертву для задобрювання сонця для звершення сподівань на успішне заняття у наступний теплий період.

На пов'язаність із проблемами господарювання протоукраїнських спільнот вказує і системи творення назви «галунка». Аналіз словників споріднених мов (польської, словацької, хорватської тощо), ця лексема є надбанням виключно лише української мови. Нині у ній відсутні релікти *-ан-* (від **an̥da**), зате наявні елементи «гал-» і «-ун-», співставні з індоевропейськими **halā** (*галаа* – земля; вода) [9, 772] та **unna** (*унна* – мокрий) [9, 121]. Отже, індоевропейський композит «*галаа х унна х ка*» тобто «галунка» міг передавати «образ-картинку» «*земля, вода х волога х яйце-сонце*». При цьому не можна відкидати того, що у первинному варіанті це «слово-речення» також могло мати більш повну будову – «*галаа х унна х аньдя х ка*» з лексичним значенням «*земля, вода х волога х яйце-сонце*». Однак фонетична конструкція «*галаауннаньдяка*» була надто переповнена збігами звуків, особливо приголосних, що ускладнювало як вимову, так і усне сприйняття. Тому з часом у цьому композиті неминуче сталися відчутні спрощення, залишивши лише значення трьох життєдайних стихій – землі, води і сонця. Очікування на їх

милість були найбільш трепетними для первісних землеробів часів неоліту і трипільської цивілізації. Адже, на відміну від пастухів-скотарів, вони не могли змінювати місця своєї праці, а назавжди крипилися до обробленої вручну ділянки благодатної землі, яка могла дати врожай тільки при сприянні небесних сил – сонця і дощів. Доказом існування окремого варіанту Великодня у землеробів є фарбування *галунок* не кров'ю, а рослинними барвниками. Крім цього, елемент «-унна-» корелюється зі звичаєм, коли на другий день Великодня – у так званий *мокрый* або *поливаний понеділок* хлопці обходили поселення і «поливали» тобто обливали водою дорослих дівчат, з метою їх «весняного очищення» [13].

Тут доказовим є те, що назвою *галунка* послуговуються мешканці придністерських земель України, що межують з теренами *Бесарабії*. У цьому хоронімі чітко проглядаються релікти індоєвропейського мовного композиту «*бгуу х сарй х рай х бія*» – від *bhū* (*бгуу* – земля, країна) [9, 483], *sarj* (*сарй* – створювати працею, виробляти) [9, 713], *rai* (*рай* – багатство) [9, 548] та *bija* (*бія, біджа* – сім'я, зерно) [9, 738]. Спільна множина цих значень утворювала поняття «земля, де виробляють багато зерна», що ідентифікувало мешканців цих країв саме як землеробські спільноти.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Дослідження розкриває можливості розширення дослідницького методичного інструментарію у сфері мовознавства та здобуття нових об'єктивних наукових знань з історії й етимології української архаїчної лексики шляхом використання етнолінгвістичного підходу, теоретичного моделювання і системного аналізу давноминулих систем творення лексики населенням Праукраїни з урахуванням доісторичних природних і соціальних позамовних та індоєвропейських мовних чинників.

Назви великодніх яєць «писанка», «крашанка» і «галунка» у сучасній українській мові є успадкованими від праукраїнського населення з його з індоєвропейської мови «словами-реченнями», творення яких в епохи неоліту і трипільської цивілізації (VI - III тис. до н. е.) зумовили позамовні соціальні й економічні чинники – духовні і господарські потреби праукраїнських спільнот після їх переходу від споживацького виживання до продуктивної праці з обробітку землі та розведення худоби.

Отримана інформація може бути використана у студіях з історії та етимології української мови, а також з давньої історії України.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.

1. Білодід, І.К. (Ред.) (1973) *Словник української мови: в 11 томах*. Том 4. Київ : Наукова думка.

2. Білодід, І.К. (Ред.) (1975) *Словник української мови: в 11 томах*. Том 6. Київ : Наукова думка.
3. Булаховський, Л.А. (1977) *Питання походження української мови : Вибрані праці в п'яти томах*. Т. 2. Київ : Наукова думка.
4. Грінченко, Б. (1958) *Словарь української мови*. Том 1. Київ : Вид-во Академії наук Української РСР.
5. Грінченко, Б. (1958) *Словарь української мови: в 4-х т.* Том 2. Київ : Вид-во Академії наук Української РСР.
6. Жайворонок, В. В. (2006) *Знаки української етнокультури : Словник-довідник*. Київ: Довіра.
7. Караванський, С.Й. (2014). *Практичний словник синонімів української мови*. Львів: БаК.
8. Карачко, С.І. *Традиція Великодніх свят на Буковині*. Взято з <http://maidan.org.ua/static/mai/1303466995.html>.
9. Кочергина, В. А. (2005) *Санскритско-русский словарь : Около 30000 слов / В.И. Кальянов (ред.)*. Москва : Академический проект : Альма Матер.
10. Мельничук, О.С., Болдирев, Р.В., Коломієць В.Т., Скляренко В.Г. (ред.) (2003) *Етимологічний словник української мови : у 7 т.* Т. 4. Київ : Наукова думка.
11. Осецький, Й.П. (2013) *Етимологія понять кольорів «чорний» і «червоний» у дзеркалі санскриту*. Рідне слово в етнокультурному вимірі, 213-222.
12. Осецький, Й.П. (2015). *Вчення О.О. Потебні і релікти індоевропейської мисливської лексики в аелятивах і онімах української мови: дані системного аналізу*. Рідне слово в етнокультурному вимірі, 192-199.
13. Поливаний понеділок. Взято з [https://uk.wikipedia.org/wiki/ Поліваний_понеділок](https://uk.wikipedia.org/wiki/Поливаний_понеділок).
14. Потебня, А.А. *Мысль и язык*. Взято з <http://ww.classes.ru/grammar/147.Potebnya>.
15. Семчинський, С.В. (1988) *Загальне мовознавство*. Київ : Вища школа. Голвне вид-во.
16. Словник синонімів української мови. Взято з <http://ycilka.net/synonim.php?id=18>;
17. Український мовно-інформаційний фонд НАН України. Синонімія. Взято з <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/dictua.aspx>.
18. Шкуратов, В.А. (1997) *Историческая психология*. Москва : Смысл.

REFERENCES

1. Bilodid, I.K. (1970-1980) (Eds.) *Slovyk ukrayinskoyi movy [Dictionary of the Ukrainian language]*. (Vols 4). (p. 330). Kyiv : Naukova dumka. [in Ukrainian]
2. Bilodid, I.K. (1975) (Eds.) *Slovyk ukrayinskoyi movy [Dictionary of the Ukrainian language]*. (Vols 6). (p. 359). Kyiv : Naukova dumka. [in Ukrainian]
3. Bulahovskyj, L.A. (1977) *Pytannya poxodzhennya ukrayinskoyi movy [The question of the origin of the Ukrainian language] Vybrani praci v piaty tomah – Selected works in five volumes*. (Vols 2), (p. 13). Kyiv : Naukova dumka. [in Ukrainian]
4. Hrinchenko, B. (1958) *Slovar ukrayinskoyi movy [Dictionary of the Ukrainian language]* (Vols 2). (p. 573) Kyiv : Publishing house of the Academy of Sciences of the Ukrainian SSR. [in Ukrainian]

5. Hrinchenko, B. (1958) *Slovar ukrayinskoyi movy [Dictionary of the Ukrainian language]* (Vols 1). (p. 494) Kyiv : Publishing house of the Academy of Sciences of the Ukrainian SSR [in Ukrainian]
6. Zhajvoronok, V.V. (2006) *Znaky ukrayinskoyi etnokultury : Slovnyk-dovidnyk [Signs of Ukrainian Ethnoculture: Dictionary-Directory]*. Kyiv : Dovira. [in Ukrainian]
7. Karavanskyj, S.J. (2014) *Praktychnyj slovnyk synonimiv ukrayinskoyi movy [Practical dictionary of synonyms of the Ukrainian language]*. Lviv : BaK [in Ukrainian]
8. Karachko, S.I. *Tradyciya Velykodnih svyat na Bukovyni [Tradition of Easter holidays in Bukovina]* (n.d.). [maidan.org.ua](http://maidan.org.ua/static/mai/1303466995.html). Retrieved from <http://maidan.org.ua/static/mai/1303466995.html>. [in Ukrainian]
9. Kotshergina, V.A. (2005) *Sanskritsko-russkii slovar okolo 30000 slov [Sanskrit-Russian dictionary: About 30,000 words]*. Kalianov, V.I. (Ed.) Moscow : Alma Mater [in Russian].
10. Melnytshuk, O.S., Boldyrev, R.V., Kolomijec, V.T. & Sklyarenko, V.H. (Eds.) (2003) *Etymolohishnyj slovnyk ukrayinskoyi movy u 7 tomah [The etymological dictionary of the Ukrainian language in 7 volumes]* (Vols 4), (pp. 375-376). Kyiv : Naukova dumka [in Ukrainian].
11. Osetsyky, J.P. (2015). Vchennia O. O. Potebni i reliktu indoieuropeiskoi myslyvskoi leksyky v apeliatyvakh i onimakh ukrainskoi movy: dani systemnoho analizu. [Teaching O. Potebnia and relics of Indo-European hunting vocabulary in appellations and pronunciations of the Ukrainian language: data of system analysis]. *Ridne slovo v etnokulturnomu vymiri - Native word in the ethno-cultural dimension*, 192-199. Drohobych : Posvit [in Ukrainian].
12. Osetsyky, J.P. (2013) Etymolohiya ponyat kolyoriv «chornyj» i «chervonyj» u dzerkali sanskrytu [The etymology of the concepts of the colors “black” and “red” in the mirror of Sanskrit]. *Ridne slovo v etnokulturnomu vymiri – Native word in the ethno-cultural dimension*, 213-222. Drohobych : Posvit [in Ukrainian].
13. Polyvanyj ponedilok [Watered on Monday]. (n.d.). *uk. wikipedia.org*. Retrieved from https://uk.wikipedia.org/wiki/Polyvanyj_ponedilok [in Ukrainian].
14. Potebnya, A.A. (1862) *Mysl i jazyk [Thought and language]*. www.classes.ru. Retrieved from <http://www.classes.ru/grammar/147.Potebnya>. [in Russian].
15. Semchynskyj, S.V. (1988) *Zahalne movoznavstvo [General linguistics]* Kyiv : Vyscha shkola. Holovne vydavnytstvo [in Ukrainian].
16. *Slovník synonymiv ukrayinskoyi movy [Dictionary of synonyms of the Ukrainian language]*. (n.d.). Retrieved from <http://ycilka.net/synonim.php?id=18>; [in Ukrainian].
17. Ukrayinskyj movno-informatsiynyj fond NAN Ukrayiny. Synonimiya [Ukrainian Language and Information Fund of the National Academy of Sciences of Ukraine. Synonymy] (n.d.). lcorp.ulif.org.ua. Retrieved from <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/dictua.aspx>. [in Ukrainian]
18. Shkuratov, V.A. (1997) *Istoricheskaya psihologiya [Historical Psychology]* Moscow : Smysl. [in Russian]